

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖS**

PAŽYMA

**DĖL VALSTYBINĖS ATOMINĖS ENERGETIKOS SAUGOS INSPEKCIJOS 2018 METŲ VEIKLOS
ATASKAITOS**

2019-03-05 Nr. NV-612

Vilnius

Ataskaitos rengėjas: Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcija (toliau – VATESI)

Ataskaitos tikslas: VATESI 2018 metų veiklos ataskaitoje (toliau – ataskaita) pristatyti VATESI veiklos rezultatus vykdant Branduolinės energijos įstatyme ir kituose teisės aktuose VATESI nustatytas funkcijas.

Reglamentavimas: Branduolinės Energijos įstatymo 7 straipsnyje nustatyta, kad Vyriausybė vertina ir priima sprendimą dėl pritarimo VATESI veiklos ataskaitai.

1. VATESI strateginis tikslas

VATESI strateginis tikslas - vykdant valstybinį reglamentavimą ir priežiūrą siekti, kad būtų užtikrintas aukštas branduolinės energetikos saugos lygis. Strateginio tikslo pasiekimui įvertinti buvo numatyti du efekto kriterijai, kurie 2018 m. buvo pasiekti:

- antrojo ir aukštesnio lygio neįprastųjų įvykių pagal Tarptautinę branduolinių ir radiologinių įvykių skalę (INES) 2018 m. Lietuvos Respublikoje esančiuose branduolinės energetikos objektuose nebuvo;
- Lietuvos Respublikoje esančios branduolinės medžiagos, branduolinės dvejopo naudojimo prekės ir vykdomi moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla, susijusi su branduolinio kuro ciklu, 2018 m. buvo naudojami tik taikiems tikslams.

2. Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimas:

2018 m. VATESI, tinkamai vykdydama galutinai sustabdytuose Ignalinos AE 1-ajame ir 2-ajame energijos blokuose eksploatuojamų saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ir komponentų priežiūrą, Ignalinos AE radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginių saugos vertinimą bei Ignalinos AE išmontavimo ir dezaktyvavimo saugos priežiūrą, prisidėjo įgyvendinant Vyriausybės programos įgyvendinimo plano 4.1.9 darbą „Saugus ir efektyvus Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimas ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymas“.

VATESI vykdė šiuos darbus:

- vykdė branduolinės energetikos srities veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais licencijavimo procesus ir priėmė sprendimus dėl licencijų išdavimo ar pakeitimo tik įsitikinusi licencijuojamos veiklos sauga (planuota reikšmė - 100 proc., pasiekta reikšmė - 100 proc.);
- išnagrinėjo ir įvertino pateiktas ataskaitas, projektus ir kitus saugos pagrindimo dokumentus branduolinės energetikos saugos požiūriu (planuota reikšmė - 100 proc., pasiekta reikšmė - 99,5 proc.);
- rengė ir tvirtino teisės aktus, susijusius su Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos veikla ar branduolinės energetikos sauga (planuota reikšmė - 10 vnt., pasiekta reikšmė - 55 vnt.);
- atliko patikrinimus, prižiūrėjo kaip šalinami jų metu nustatyti trūkumai (planuota reikšmė - 40 vnt., pasiekta reikšmė - 60 vnt.);
- laiku parengė ir pateikė ataskaitas pagal tarptautinius įsipareigojimus branduolinio ginklo neplatavimo srityje (planuota reikšmė 100 - proc., pasiekta reikšmė - 100 proc.).

3. Detalus VATESI veiklų įgyvendinimas 2018 m.:

- **Galutinai sustabdytuose Ignalinos AE 1-ajame ir 2-ajame energijos blokuose eksploatuojamų saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ir komponentų priežiūra:**

2018 m. VATESI peržiūrėjo ir suderino Ignalinos AE 1-ojo energijos bloko periodinio saugos vertinimo ataskaitą, Ignalinos AE 1-ojo ir 2-ojo energijos bloko technologinių reglamentų pakeitimus, VĮ IAE organizacinės struktūros modifikacijos saugą pagrindžiančius dokumentus, 2018 m. Ignalinos AE saugos gerinimo programą, ir t. t. VATESI komisijoje atestuoti 5 VĮ IAE ir 2 VĮ RATA vadovaujančias pareigas užimančios darbuotojai, dalyvavo 51 VĮ IAE darbuotojo kvalifikacijos patikrinimo egzamine.

- **Ignalinos AE išmontavimo ir dezaktyvavimo saugos priežiūra:**

2018 m. VATESI išnagrinėjo ir suderino Ignalinos AE 2-ajame energijos bloke (D2) esančių aeratorių bei sauso garo sistemų įrangos (B9-7 (2) projektas) išmontavimo ir dezaktyvavimo projektą bei jo saugos pagrindimo ataskaitą, pastato (174V) galerijos rekonstrukcijos techninį projektą, ir t. t., Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos galutinį eksploatavimo nutraukimo planą, Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos eksploatavimo nutraukimo bendrąjį radiologinių tyrimų programą.

- **Lietuvos Respublikos priimtų tarptautinių branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų įgyvendinimo priežiūra:**

2018 m. VATESI darbuotojai tikrino tiesiogiai Europos Komisijai atsiskaitančių branduolinių medžiagų turėtojų teikiamas ataskaitas ir deklaracijas, konsultavo jas teikiančius ūkio subjektus, Europos Komisijai teikė ataskaitas ir deklaracijas už branduolines medžiagas, kurias ūkio subjektai apskaito VATESI branduolinių medžiagų balanso zonoje. 2018 m. kartu su kitomis institucijomis vykdė strateginių prekių kontrolę ir teikė išvadas dėl dvejojo naudojimo prekių eksporto. 2018 m. VATESI pateikė 48 išvadas dėl tokių prekių eksporto.

- **Ignalinos AE radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginių saugos vertinimas:**

2018 m. VATESI išnagrinėjo Kietųjų radioaktyviųjų atliekų perdirbimo ir saugojimo komplekso (B3/4 projektas) papildomą karštųjų bandymų programą ir ją suderino, Kietųjų radioaktyviųjų atliekų išėmimo įrenginių (B2-1 projektas) galutinę saugos analizės ataskaitą bei karštųjų bandymų ataskaitą ir joms pateikė pastabas.

- **Branduolinės energetikos srities veiklos licencijavimo procesų vykdymas ir sprendimų priėmimas dėl licencijų išdavimo ar pakeitimo:**

2018 m. išnagrinėtos 7 paraiškos dėl veiklos su branduolinės energetikos objektais, bei branduolinių medžiagų naudojimo, išnagrinėtas ir priimtas sprendimas dėl branduolinės saugos dokumentų, reikalingų VĮ IAE Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos eksploatavimo veiklai perimti iš VĮ RATA. 2018 m. VATESI išdavė 6 licencijas ir 1 laikinąjį leidimą, suteikiančius teisę verstis veikla jonizuojančiosios spinduliuotės aplinkoje branduolinės energetikos objekte.

- **Branduolinės energetikos saugą reglamentuojančių teisės aktų rengimas:**

Siekiant užtikrinti efektyvų branduolinės energetikos saugos reglamentavimą, 2018 m. buvo patvirtinti ar pateikti tvirtinti 55 teisės aktai, rengti dar 7 teisės aktų projektai. Šiais pakeitimais buvo siekiama šalinti teisinio reglamentavimo spragas, gerinti ūkio subjektų veiklos priežiūrą, mažinti našą ūkio subjektams.

- **Ūkio subjektų veiklos patikrinimai:**

2018 m. VATESI specialistai atliko 60 patikrinimų. Didžioji dalis – 47 patikrinimai, buvo atlikti VĮ IAE. Pagrindinis dėmesys buvo skirtas patikrinti, kaip yra vykdoma galutinai sustabdytų Ignalinos AE energijos blokų saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ir komponentų techninė priežiūra, senėjimo valdymas, kaip įgyvendinami saugos reikalavimai, kaip užtikrinama branduolinės energetikos objektų ir branduolinių medžiagų fizinė sauga, radiacinė sauga, avarinė parengtis, branduolinio ginklo neplatavimo kontrolė, kaip vykdomi VĮ IAE darbuotojų mokymai bei užtikrinama jų kvalifikacija. 2018 m. atliktų patikrinimų metu buvo užfiksuoti 9 pažeidimai (taikyta poveikio priemonė – privalomas vykdyti nurodymas pašalinti pažeidimus). Visi pažeidimai ūkio subjektų buvo pašalinti laiku ir tinkamai.

- **Ūkio subjektų konsultavimas:**

2018 m. VATESI konsultavo ūkio subjektus ir kitas institucijas branduolinės energetikos saugos užtikrinimo klausimais. VATESI savo iniciatyva 2018 m. sausio 10 d. patvirtino rašytinę ir viešai paskelbtą atnaujintą konsultaciją apie branduolinės energetikos objekto periodinę saugos analizę ir pagrindimą.

- **Dalyvavimas nagrinėjant branduolinės saugos reikalavimų įgyvendinimą statomoje Baltarusijos BE:**

VATESI specialistai ženkliai prisidėjo prie Europos Komisijos ir ENSREG organizuotos Baltarusijos BE streso testų ataskaitos peržiūros, kuri atskleidė daug rimtų Baltarusijos BE projekto trūkumų: neatliktas išsamus seisinės saugos įvertinimas, atskleisti Baltarusijos BE projekto trūkumai, susiję su galimu saugos funkcijų praradimu, pateiktos rekomendacijos sunkiųjų avarių valdymo srityje. Lietuva, remdamasi Europos šalių ekspertų pateiktų rekomendacijų svarbumu saugai užtikrinti, laikosi pozicijos, kad Baltarusijos BE energijos blokai neturi būti paleisti, kol nebus tinkamai įgyvendintos visos rekomendacijos, taip pat atsakyta ir į visus kitus Lietuvos keliamus saugos klausimus.

Dalyvaudami ENSREG ir jos įsteigtų darbo grupių, taip pat Europos Sąjungoje įsteigto Branduolinės saugos bendradarbiavimo priemonės (angl. Instrument for Nuclear Safety Cooperation, angl. INSC) komiteto veiklose, VATESI specialistai viešino Baltarusijos BE saugos problemas bei teikė pastabas ir pasiūlymus, susijusius su koordinuota Europos Sąjungos parama trečiosioms šalims branduolinės saugos srityje.

- **2017 m. VATESI įgyvendino šias pagrindines teisėkūros iniciatyvas:**

Branduolinės saugos įstatymo ir Branduolinės energijos įstatymo pakeitimai, skirti 2014 m. liepos 8 d. Tarybos Direktyvai 2014/87/Euratomas, įgyvendinti; Branduolinės saugos ir Branduolinės energijos įstatymų pakeitimai, kuriais patobulintas branduolinės energetikos srities pavojingų krovinių, įskaitant branduolinių, dalių ir branduolinio kuro ciklo medžiagų vežimo priežiūros reglamentavimas ir t. t.

Dalykinio vertinimo išvada:

Siūlytina ataskaitą svarstyti Vyriausybės pasitarime ir jai pritarti.

